

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет ім. І.Франка
Економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту

Затверджую
Декан економічного факультету

Проф.Панчишин С.М.

ВИТЯГ З РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

з курсу **“Моделі і методи прийняття рішень в аналізі і аудиті”**
для спеціальності **“Облік і аудит”**

Загальна кількість
аудиторних годин:
■ лекцій - 48
■ практичних – 24
■ самостійна робота - 63
■ іспит

Розглянуто на засіданні кафедри
обліку і аудиту
2005 р.

Рекомендовано
методичною комісією факультету
“____” _____2005 р.

Зав.кафедрою

Голова комісії

1. Мета й завдання дисципліни, її місце в навчальному процесі

Метою вивчення дисципліни “Моделі і методи прийняття рішень в аналізі і аудиті” є отримання студентами знань як методологічного, так і прикладного характерів щодо моделювання прийняття рішень з використанням аналітичних і аудиторських інструментів (моделей, методів, методик) на основі інтеграції знань теорії прийняття рішень, економічного аналізу, аудиту.

Завданням вивчення даної дисципліни є навчити: формувати концепцію прийняття рішень стосовно проблем, що виникають на основі дослідження її інформаційних характер, придатності підходів, моделей і методів прийняття рішень;

- моделювати процес прийняття рішень та формалізувати його зміст таким чином, щоб у ході реалізації рішень забезпечувалася б його аналітична оцінка;
- застосовувати методи відбору рішень на альтернативній основі як по структурованих, так і неповністю структурованих проблемах, з врахуванням ризику і невизначеності;
- методичним прийомом прийняття рішень за основними результатами діяльності підприємства на основі реалізації їх модельного образу та практичному застосуванні аналітичних методів;
- втілювати результати вирішення вищенаведених завдань у здійсненні аудиту діяльності підприємства з орієнтацією на використання інформаційних технологій.

Дана дисципліна пов’язана з теорією прийняття рішень в менеджменті, економіко-математичними методами і моделями в економічному аналізі, з методами і прийомами та організацією аудиту і аналізу.

2. Тематичний план

Розподіл годин навчального плану з дисципліни “ Моделі і методи прийняття рішень в аналізі і аудит”.

Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<i>Тема 1.</i> Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень.	2	1	2
<i>Тема 2.</i> Системний аналіз управлінських проблем.	2	1	2
<i>Тема 3.</i> Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень.	4	2	2
<i>Тема 4.</i> Програмно-цільове управління та управлінські рішення.	2	1	2
<i>Тема 5.</i> Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень.	2	1	3
<i>Тема 6.</i> Моделі і методи розв’язання проблем беззбитковості діяльності та аналізу і витрат.	6	3	7
<i>Тема 7.</i> Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди.	4	2	6
<i>Тема 8.</i> Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій.	4	2	6

<i>Тема 9.</i> Моделювання ситуацій та методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень.	4	2	6
<i>Тема 10.</i> Моделі управління матеріальними запасами.	4	2	7
<i>Тема 11.</i> Моделі фінансового управління.	4	2	6
<i>Тема 12.</i> Методи прийняття стратегічних управлінських рішень.	4	2	6
<i>Тема 13.</i> Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства.	6	3	8
<u><i>Всього</i></u>	48	24	63

3. Зміст тематики дисципліни

Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень

Гносеологічний зміст поняття управлінського рішення. Рішення як процес (процес актів і процедур). Управлінське рішення в циклі управління підприємством. Принципи управлінських рішень: цільова спрямованість; системність і комплексність "зворотнього зв'язку", альтернативність. Класифікація управлінських рішень і вимоги до них. Взаємозв'язок управлінського рішення і функцій управління.

Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем

Поняття управлінської проблеми. Класифікація управлінських проблем. Роль системного аналізу у вирішенні управлінських проблем. Процес системного аналізу проблеми. Методи і прийоми системного аналізу управлінських проблем.

Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень

Методологічні підходи до прийняття управлінських рішень: класичний (раціональний); підхід, що базується на принципі обмеженої раціональності; руху, що базується на принципі ефективного управління; соціологічний і психологічний підходи. Системний підхід до підготовки проекту управлінського рішення. Загальна схема підготовки і прийняття рішення. Етапи процесу прийняття рішення та їхня сутність. Аналітична схема процесу прийняття рішень. Формалізація вироблення рішень і моделювання процесу прийняття рішень.

Методологічні основи оцінки ефективності рішень, що приймаються (цілі, принципи, критерії, методи оцінки, фактори, що впливають на ефективність рішення).

Класифікація моделей і методів прийняття рішень.

Тема 4. Програмно-цільове управління та управлінські рішення

Суть програмно-цільового підходу в обґрунтуванні управлінських рішень.

Концептуальна схема програмно-цільового управління. Класифікація цілей підприємства. Побудова “дерева цілей” і “дерева рішень” та взаємозв’язок “дерев цілей і рішень”.

Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень

Ціль та альтернативи їх досягнення. Порівняння альтернатив на основі відповідності результатів їх реалізації цілям діяльності. Критерії оцінки альтернатив в умовах взаємності і невизначеності. Оптимізація прийняття рішень на множині варіантів рішень. Вибір варіанта (альтернативи) рішення з допомогою “дерева рішень”

Тема 6. Меделі і методи розв’язання проблем беззбитковості діяльності та аналізу вигід і витрат

Економічна модель беззбитковості у короткостроковому і довгостроковому періодах. Графічне моделювання беззбитковості з використанням облікових показників.

Графічний метод аналізу беззбитковості.

Математичне моделювання беззбитковості:

у традиційній методиці аналізу;

у методиці маржинального аналізу.

Моделі факторного аналізу прибутку для випуску і реалізації одноасортиментної і багатоасортиментної продукції.

Статистичний метод аналізу співвідношення витрат, обсягів виробництва і прибутку в умовах невизначеності.

Етапи аналізу вигід і витрат.

Мінімакний і регресійний методи моделювання і аналізу витрат.

Метод диференціального аналізу витрат у прийнятті рішень з врахуванням (недопущенням) втраченої вигоди.

Тема 7. Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди

Абсолютна і відносна вигідність інвестиційного проекту. Призначення і зміст статичних моделей оцінки альтернативних проектів: моделі зіставлення витрат; моделі зіставлення прибутку; моделі зіставлення рентабельності; моделі статичних амортизаційних розрахунків.

Динамічні моделі оцінки проектів: дисконтування грошових потоків (з урахуванням часу); ігнорування вартості грошей з урахуванням часу. Метод унітетів, метод визначення вартості капіталу, метод чистої теперішньої вартості, метод внутрішньої норми прибутковості. Метод врахування періоду окупності, метод облікової норми прибутковості.

Моделі оцінки проектів за декількома функціями. Моделі прийняття інвестиційних рішень в умовах невизначеності і ризику.

Тема 8. Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій

Оцінка фінансових інвестицій за методом участі в капіталі. Оціночні показники фінансових інвестицій. Прийняття рішення про формування портфеля облігацій з допомогою методу імунізації. Модель вибору структури портфеля акцій на основі аналізу дохідності. Модель прийняття рішення про купівлю акцій з врахуванням чутливості акцій на зміну ринкової ситуації, потенційної дохідності акцій, безпечної ставки, дохідності ринку.

Тема 9. Моделювання ситуацій та методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень

Моделювання середовища прийняття рішень з допомогою детермінованих і ризикових ситуацій у тривимірному просторі. Моделювання статичної і динамічної ситуацій з ризиками. Види формалізованого подання ситуації: ймовірнісне подання; факторне подання; детерміністичне подання.

Методи прогнозування ситуацій. Матриця ситуаційних задач управління. Моделювання ситуацій з допомогою “дерева неполадок”. Призначення, зміст та аналітична основа методів розв’язання ситуацій: метод реактивного реагування; методу аналогів; дослідницького методу; інтуїтивного методу.

Тема 10. Моделі управління матеріальними запасами

Цілі управління запасами: своєчасні поставки запасів; мінімізація витрат, пов’язаних із замовленням і зберіганням запасів. Рівняння загальних витрат щодо обслуговування запасів. Таблична, графічна, формальна моделі економічного (оптимального) розміру замовлення. Моделі управління резервним запасом. Модель розміщення замовлення, що враховує часовий момент розміщення.

Тема 11. Моделі фінансового управління

Багатоетапна модель управління оборотними активами. Модель управління дебіторською заборгованістю. Моделі управління грошовими коштами та їх еквівалентами. Модель управління внутрішньою кредиторською заборгованістю. Модель управління грошовими потоками і методи їх оптимізації. Модель фінансової рівноваги для забезпечення фінансової стабілізації підприємства.

Тема 12. Методи прийняття стратегічних управлінських рішень

Особливості стратегічних управлінських рішень. Процес розробки, прийняття і реалізації стратегічного управлінського рішення.

Моделі алгоритмічних і евристичних стратегій в прийнятті рішень. Застосування SWOT –аналізу для прийняття стратегічних управлінських рішень. Прийняття стратегічних рішень щодо фінансової стабілізації підприємства, з допомогою моделі стійкого економічного зростання.

Тема 13. Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства

Суть прогнозних рішень. Класифікація методів прогнозування. Експертні методи прогнозування. Метод евристичного прогнозування. Метод колективної генерації ідей. Метод морфологічного аналізу. Моделювання рішень з допомогою прогнозного графу “дерева рішень”, сценаріїв рішень. Методи екстраполяції. Побудова прогностичних моделей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. –К.: ТОВ “Борисфен – М”, 1996. –326с.
2. Голов С.В. Управленческий бухгалтерский учет. –К.:Скарби, 1998. –377с.
3. Эдорус М. Стэн. Методы принятия решений. –М.1997.
4. Жданов С.А. Экономические методы и модели в управлении. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 1998. –176с.
5. Карданская Н.Л. Принятие управленческого решения: Учебник . – М.: ЮНИТИ, 1999. –384с.
6. Контролинг как инструмент управления предприятием / Е.А. Анпанькина ; С.В.Данилочник, Н.Г.Данилочкина и др.; Под ред. Н.Г.Данилочкиной. – М.: Аудит, ЮНТИ, 2001. –279с.
7. Костіна Н.І., Алексєєв А.А., Василик О.Д. Фінансове прогнозування: методи та моделі. Навчальний посібник. – к.: Знання, КОО, 1977, -183с.
8. Литвак Б.Г. Управленческое решение. –М. 1998.
9. Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений / Пер. с англ.; Под ред. И.И.Елисейевой. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. –408с.
10. Олексюк О.С. Системи відтримки прийняття фінансових рішень на мікрорівні. –К.: Наукова думка, 1998. –508с.
11. Рейльян Я.Р. Аналитическая основа принятия управленческих решений. – М.: Финансы и статистика . 1989. –206с.
12. Романов А.Н., Одинцов Б.Е. Компьютеризация аудиторской деятельности. Учебное пособие для вузов. – М.Аудит, ЮНИТИ, 1996. –270с.
13. Романов А.Н. , Одинцов Б.Э. Автоматизация аудита. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. –336с.
14. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту. – Тернопіль: Економічна думка, 1998. –192с.
15. Рудницький В.С. Внутрішній аудит: методологія, організація. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 104с.

Робочу програму склав доцент Цікало Є.І.

Перелік питань з дисципліни “Моделі і методи прийняття рішень в аналізі і аудиті”

1. Гносеологічний зміст поняття управлінського рішення.
2. Рішення як процес (процес актів і процедур).
3. Управлінське рішення в циклі управління підприємством.

4. Принципи управлінських рішень: цільова спрямованість; системність і комплексність “зворотного зв’язку”, альтернативність.
5. Класифікація управлінських рішень і вимоги до них.
6. Взаємозв’язок управлінського рішення і функцій управління.
7. Поняття управлінської проблеми.
8. Класифікація управлінських проблем.
9. Роль системного аналізу у вирішенні управлінських проблем.
10. Процес системного аналізу проблеми.
11. Методи і прийоми системного аналізу управлінських проблем.
12. Методологічні підходи до прийняття управлінських рішень: класичний (раціональний); підхід, що базується на принципі обмеженої раціональності; руху, що базується на принципі ефективного управління; соціологічний і психологічний підходи.
13. Системний підхід до підготовки проекту управлінського рішення.
14. Загальна схема підготовки і прийняття рішення.
15. Етапи процесу прийняття рішення та їхня сутність.
16. Аналітична схема процесу прийняття рішень.
17. Формалізація вироблення рішень і моделювання процесу прийняття рішень.
18. Методологічні основи оцінки ефективності рішень, що приймаються (цілі, принципи, критерії, методи оцінки, фактори, що впливають на ефективність рішення).
19. Класифікація моделей і методів прийняття рішень.
20. Суть програмно-цільового підходу в обґрунтуванні управлінських рішень.
21. Концептуальна схема програмно-цільового управління.
22. Класифікація цілей підприємства.
23. Побудова “дерева цілей” і “дерева рішень” та взаємозв’язок “дерева цілей і рішень”.
24. Ціль та альтернативи їх досягнення.
25. Порівняння альтернатив на основі відповідності результатів їх реалізації цілям діяльності.
26. Критерії оцінки альтернатив в умовах взаємності і невизначеності.
27. Оптимізація прийняття рішень на множині варіантів рішень.
28. Вибір варіанта (альтернативи) рішення з допомогою “дерева рішень”.
29. Економічна модель беззбитковості у короткостроковому і довгостроковому періодах.
30. Графічне моделювання беззбитковості з використанням облікових показників.
31. Графічний метод аналізу беззбитковості.
32. Математичне моделювання беззбитковості: у традиційній методиці аналізу; у методиці маржинального аналізу.
33. Моделі факторного аналізу прибутку для випуску і реалізації одноасортиментної і багатоасортиментної продукції.
34. Статистичний метод аналізу співвідношення витрат, обсягів виробництва і прибутку в умовах невизначеності.
35. Етапи аналіз вигід і витрат.
36. Мінімаксний і регресійний методи моделювання і аналізу витрат.
37. Метод диференціального аналізу витрат у прийнятті рішень з врахуванням (недопущенням) втраченої вигоди.
38. Абсолютна і відносна вигідність інвестиційного проекту.
39. Призначення і зміст статичних моделей оцінки альтернативних проектів: моделі зіставлення витрат; моделі зіставлення прибутку; моделі зіставлення рентабельності; моделі статичних амортизаційних розрахунків.

40. Динамічні моделі оцінки проектів: дисконтування грошових потоків (з урахуванням часу); ігнорування вартості грошей з урахуванням часу.
41. Метод анuitетів, метод визначення вартості капіталу, метод чистої теперішньої вартості, метод внутрішньої норми прибутковості.
42. Метод врахування періоду окупності, метод облікової норми прибутковості.
43. Моделі оцінки проектів за декількома функціями.
44. Моделі прийняття інвестиційних рішень в умовах невизначеності і ризику.
45. Оцінка фінансових інвестицій за методом участі в капіталі.
46. Оціночні показники фінансових інвестицій.
47. Прийняття рішення про формування портфеля облігацій з допомогою методу імунізації.
48. Модель вибору структури портфеля акцій на основі аналізу дохідності.
49. Модель прийняття рішення про купівлю акцій з врахуванням чутливості акцій на зміну ринкової ситуації, потенційної дохідності акцій, безпечної ставки, дохідності ринку.
50. Моделювання середовища прийняття рішень з допомогою детермінованих і ризикових ситуацій у тривимірному просторі.
51. Моделювання статичної і динамічної ситуацій з ризиками.
52. Види формалізованого подання ситуації: ймовірнісне подання; факторне подання; детерміністичне подання.
53. Методи прогнозування ситуацій.
54. Матриця ситуаційних задач управління.
55. Моделювання ситуацій з допомогою “дерева неполадок”.
56. Призначення, зміст та аналітична основа методів розв’язання ситуацій: метод реактивного реагування; методу аналогів; дослідницького методу; інтуїтивного методу.
57. Цілі управління запасами: своєчасні поставки запасів; мінімізація витрат, пов’язаних із замовленням і зберіганням запасів.
58. Рівняння загальних витрат щодо обслуговування запасів.
59. Таблична, графічна, формальна моделі економічного (оптимального) розміру замовлення.
60. Моделі управління резервним запасом.
61. Модель розміщення замовлення, що враховує часовий момент розміщення.
62. Багатоетапна модель управління оборотними активами.
63. Модель управління дебіторською заборгованістю.
64. Моделі управління грошовими коштами та їх еквівалентами.
65. Модель управління внутрішньою кредиторською заборгованістю.
66. Модель управління грошовими потоками і методи їх оптимізації.
67. Модель фінансової рівноваги для забезпечення фінансової стабілізації підприємства.
68. Особливості стратегічних управлінських рішень.
69. Процес розробки, прийняття і реалізації стратегічного управлінського рішення.
70. Моделі алгоритмічних і евристичних стратегій в прийнятті рішень.
71. Застосування SWOT –аналізу для прийняття стратегічних управлінських рішень.
72. Прийняття стратегічних рішень щодо фінансової стабілізації підприємства, з допомогою моделі стійкого економічного зростання.
73. Суть прогнозних рішень.
74. Класифікація методів прогнозування.
75. Експертні методи прогнозування.
76. Метод евристичного прогнозування.

77. Метод колективної генерації ідей.
78. Метод морфологічного аналізу.
79. Моделювання рішень з допомогою прогнозного графу “дерева рішень”, сценаріїв рішень.
80. Методи екстраполяції.
81. Побудова прогностичних моделей.